

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Συντροφικότητα

Γιώργος Τσίρης

Queen Margaret University, UK; St Columba's Hospice Care, Ηνωμένο Βασίλειο

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ο Γιώργος Τσίρης, PhD, είναι Διευθυντής Εκπαίδευσης, Έρευνας και Δημιουργικών Τεχνών στο St Columba's Hospice Care και Επίκουρος Καθηγητής Μουσικοθεραπείας στο Queen Margaret University. Είναι ο ιδρυτικός συντάκτης του *Approaches*. [gtsiris@qmu.ac.uk]

Ιστορία δημοσίευσης:
Υποβολή 25 Αυγ. 2024
Αποδοχή 30 Αυγ. 2024
Δημοσίευση 13 Σεπ. 2024

Το παρόν τεύχος σηματοδοτεί τη 15η επέτειο του *Approaches*. Από τη δημοσίευση του πρώτου τεύχους του το 2009, το *Approaches* έχει εξελιχθεί και επεκταθεί προς διάφορες κατευθύνσεις ως δίγλωσσο περιοδικό με κριτές (Τσίρης, 2022· Τσίρης & Carr, 2015). Ζητήματα προσβασιμότητας, εξουσίας και μετάφρασης έχουν βρεθεί στην καρδιά του ήθους μας ως περιοδικού ανοικτής πρόσβασης, καθώς και της δέσμευσής μας για διαπολιτισμικό και διεπιστημονικό διάλογο στη μουσικοθεραπεία. Αυτός ο διάλογος έχει καταστεί εφικτός χάρη στη «συντροφικότητα» και την αφοσιωμένη εργασία όλων των συγγραφέων, των κριτών και των μελών της συντακτικής ομάδας που έχουν συμβάλει μέχρι σήμερα. Καθώς τιμούμε αυτή την επέτειο, εκφράζω θερμές ευχαριστίες σε όλους και όλες ξεχωριστά, καθώς και σε όλους εκείνους που αγωνίζονται για την εμβάθυνση της κατανόησής μας για τη μουσική και τον ρόλο της στην ανθρώπινη ζωή και ευημερία.

Θα ήθελα να αποτίνω ιδιαίτερο φόρο τιμής στον Καθηγητή Colwyn Trevarthen που απεβίωσε την 1η Ιουλίου 2024 σε ηλικία 93 ετών. Πραγματικός πρωτοπόρος της διεπιστημονικής σκέψης, ο Colwyn συνέβαλε καθοριστικά στην κατανόηση της πρώιμης παιδικής ηλικίας, καταδεικνύοντας πώς ένα νεογέννητο ανθρώπινο ον έχει την έμφυτη ικανότητα να δημιουργεί και να οικοδομεί διαλογικές σχέσεις. Η έρευνά του έριξε φως στον τρόπο με τον οποίο ένα βρέφος αναζητά τη συντροφικότητα – συμπεριλαμβανομένης της αίσθησης του παιχνιδιού – και στον ζωτικό ρόλο της μουσικότητας και του ρυθμού στην πρώιμη επικοινωνία (Trevarthen, 1999, 2012). Το έργο του Colwyn έχει ασκήσει έντονη επιρροή στο πεδίο της μουσικοθεραπείας (Stensæth & Trondalen, 2012· Trondalen, 2019). Στα τέλη της δεκαετίας του 1980, ο Colwyn διετέλεσε επόπτης της πρώτης γυναίκας που εκπόνησε διδακτορική έρευνα στη μουσικοθεραπεία στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αυτή η ερευνήτρια ήταν η αείμνηστη Καθηγήτρια Mercédès Pavlicevic, η οποία με τη σειρά της επηρέασε το πεδίο της μουσικοθεραπείας διεθνώς – από την αρχική της θεωρία για τη Δυναμική Φόρμα (Pavlicevic, 1991) έως τη μεταγενέστερη συμβολή της στην ανάπτυξη της Κοινωνικής Μουσικοθεραπείας (Pavlicevic & Ansdell, 2004, 2009).

Το 2009, η δημοσίευση ορόσημο του *Επικοινωνιακή Μουσικότητα: Διερευνώντας τις Βάσεις της Ανθρώπινης Συντροφικότητας* [*Communicative Musicality: Exploring the Basis of Human Companionship*],

σε συνεπιμέλεια των Colwyn Trevarthen και Stephen Malloch, κατέδειξε την άκρως διεπιστημονική εμβέλεια του έργου του Colwyn, συμπεριλαμβανομένης της συμβολής του στην κατανόηση της προέλευσης και της ψυχοβιολογίας της μουσικότητας, του ρόλου της στη θεραπεία, στην παιδική μάθηση, καθώς και στην επιτέλεση. Ο Colwyn είχε επίσης στενούς δεσμούς με την ελληνική κοινότητα και διετέλεσε επίτιμος διδάκτορας ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Το 2016 εκδόθηκε ένας ελληνικός συλλογικός τόμος (Κουγιουμτζάκης, 2016) για την ψυχολογία των εμβρύων, των βρεφών και των νηπίων αποτίνοντας φόρο τιμής στον Colwyn και συμβάλλοντας σημαντικά στην ανάπτυξη της ελληνικής βιβλιογραφίας σχετικά με τη διυποκειμενικότητα και την επικοινωνία μητέρας-βρέφους. Ο Colwyn συνέχισε να μοιράζεται τη γνώση του καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του, και εγώ, μαζί με συναδέλφους και φοιτητές στο Πανεπιστήμιο Queen Margaret του Εδιμβούργου, είχα την τιμή να απολαμβάνω την ετήσια συμβολή του στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα μουσικοθεραπείας.

Στο εναρκτήριο άρθρο αυτού του τεύχους, η Βασιλική Ρεράκη αντλεί από το έργο του Trevarthen για να διερευνήσει το ρόλο της επανάληψης και της παραλλαγής στην ανθρώπινη αλληλεπίδραση. Διερευνά τις σημασίες του σχήματος επανάληψης-μεταβολής στην επικοινωνία γονέα-βρέφους και αναζητά παραλληλισμούς στον θεραπευτικό αυτοσχεδιασμό και στη συνεργατική μουσική επιτέλεση. Το τεύχος συνεχίζεται με τη διερεύνηση της Taru-Anneli Koivisto για τους μουσικούς της υγείας και το μουσικο-συναισθηματικό έργο στη φροντίδα στο τέλος της ζωής, ενώ οι Naomi Thompson και Helen Odell-Miller επικεντρώνονται σε μια αξιολόγηση της μουσικοθεραπείας σε υγειονομικά πλαίσια οξέων περιστατικών για άτομα με άνοια στο Ηνωμένο Βασίλειο, συμπεριλαμβανομένων των προσαρμογών που έγιναν λόγω της Covid-19. Απαντώντας σε έναν συνεχιζόμενο διάλογο γύρω από την ορολογία στη μουσικοθεραπεία (Rizkallah, 2021; Sundararaj, 2021), το άρθρο της Marianne Rizkallah διερευνά πώς οι όροι που χρησιμοποιούμε για να περιγράψουμε το άτομο που συμμετέχει στη θεραπεία (π.χ. ασθενής, πελάτης, σύντροφος) μπορούν να επηρεάσουν θεμελιωδώς τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται η θεραπευτική σχέση, και υπερασπίζεται τη χρήση του όρου «ασθενής», ανεξάρτητα από την κλινική εικόνα.

Η Jana Halmo γράφει για τη μουσικοθεραπεία στη Σλοβακία, τις ρίζες της και την υφιστάμενη κατάσταση στη χώρα. Οι Pui-Sze Cheung και Triona McCaffrey παρουσιάζουν διεθνείς προοπτικές σχετικά με τη χρήση προσαρμοσμένων λιστών αναπαραγωγής μουσικής για την υποστήριξη του τοκετού σε δημόσια μαιευτήρια στην Ιρλανδία και στο Χονγκ Κονγκ. Με βάση την έρευνά τους στη Σουηδία, οι Katarina Lindblad και Ulrik Volgsten εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο η μουσική ακρόαση μπορεί να υποστηρίξει την αίσθηση ευημερίας και ταυτότητας των ηλικιωμένων ανδρών και τον ρόλο του συναισθηματικού συντονισμού.

Το τεύχος περιλαμβάνει επίσης έναν αριθμό κριτικών ανασκοπήσεων σχετικά με πρόσφατες δημοσιεύσεις βιβλίων εντός και γύρω από τον χώρο της μουσικοθεραπείας. Τέτοιου είδους βιβλιοκριτικές έχουν καθιερωθεί ως βασικό μέρος του *Approaches*, προωθώντας μια κριτική εμπλοκή με τη νέα αναδυόμενη γνώση και ενισχύοντας τον διεπιστημονικό διάλογο. Η συντακτική μας ομάδα επιχειρεί να εντοπίζει κριτές οι οποίοι φέρνουν τη δική τους πρακτική και ερευνητική εμπειρία και οι οποίοι συχνά βρίσκονται σε αντιδιαστολή – επιστημονικά, επαγγελματικά και/ή πολιτισμικά – με την εστίαση που επιδιώκει να φέρει στην επιφάνεια το εκάστοτε βιβλίο. Ένα παρόμοιο ήθος διέπει τις εκθέσεις των συνεδρίων, δημιουργώντας αναστοχαστικές αναφορές επαγγελματικών εκδηλώσεων που προωθούν την ανταλλαγή γνώσεων και δημιουργούν μια

αίσθηση συντροφικότητας μεταξύ συναδέλφων στον χώρο. Το σύνθημα του Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Μουσικοθεραπείας του 2022 – *μουσικοθεραπεία σε εξέλιξη: παρακαλώ ενοχλήστε* (βλ. την αναφορά του συνεδρίου της Στέλλας Χατζηνεοφύτου στο παρόν τεύχος) – φαίνεται να είναι μια εύστοχη υπενθύμιση, όχι μόνο του συνεχώς μεταβαλλόμενου τοπίου του πεδίου, αλλά και της αναγκαιότητας ριζικής ενασχόλησης με θέματα κοινωνικής δικαιοσύνης, διαφορετικότητας, ισότητας και ένταξης πέρα από επιστημονικά σύνορα. Σας προτρέπω θερμά να κρατήσετε κατά νου αυτό το σύνθημα καθώς μελετάτε τα περιεχόμενα αυτού του τεύχους και ίσως επισκεφθείτε εκ νέου κάποιες από τις δημοσιεύσεις του περιοδικού από τα τελευταία 15 χρόνια.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Derrington, P., Tsirir, G., Annesley, L., & Flower, C. (2022). Guest editorial by the emtc2022 chairs. *British Journal of Music Therapy*, Online Special Edition, 4-5.
- Κουγιουμουτζάκης, Γ. (Επιμ.). (2016). *Το συν- της συγκίνησης: Ψυχολογία εμβρύων, βρεφών και νηπίων*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Malloch, S., & Trevarthen, C. (Eds.). (2009). *Communicative musicality: Exploring the basis of human companionship*. Oxford University Press.
- Pavlicevic, M. (1991). *Music in communication: Improvisation in music therapy*. [Doctoral thesis, University of Edinburgh]. <https://era.ed.ac.uk/handle/1842/20099>
- Pavlicevic, M., & Ansdell, G. (Eds.). (2004). *Community music therapy*. Jessica Kingsley Publishers.
- Pavlicevic, M., & Ansdell, G. (2009) Between communicative musicality and collaborative musicing: A perspective from community music therapy. In S. Malloch & C. Trevarthen (Eds.), *Communicative musicality: Exploring the basis of human companionship* (pp. 357-376). Oxford University Press.
- Rizkallah, M. (2021). Integrative health through music therapy: Accompanying the journey from illness to wellness (Hanser). *Approaches: An Interdisciplinary Journal of Music Therapy*, 13(2), 284-286. <https://doi.org/10.56883/ajjmt.2021.148>
- Stensæth, K., & Trondalen, G. (2012). Dialogue on intersubjectivity: Interview with Stein Bråten and Colwyn Trevarthen. *Voices: A World Forum for Music Therapy*, 12(3). <https://doi.org/10.15845/voices.v12i3.682>
- Sundararaj, M. (2021). Response to Rizkallah's review of the book 'Integrative health through music therapy: Accompanying the journey from illness to wellness'. *Approaches: An Interdisciplinary Journal of Music Therapy*, 13(2), 298-299. <https://doi.org/10.56883/ajjmt.2021.152>
- Trevarthen, C. (1999). Musicality and the intrinsic motive pulse: Evidence from human psychobiology and infant communication. *Musicae scientiae*, 3(1_suppl), 155-215. <https://doi.org/10.1177/10298649000030S109>
- Trevarthen, C. (2012). Communicative musicality: The human impulse to create and share music. In D. Hargreaves, D. Miell & R. MacDonald (Eds.), *Musical imaginations: Multidisciplinary perspectives on creativity, performance, and perception* (pp. 259-284). Oxford University Press.
- Trondalen, G. (2019). Musical intersubjectivity. *The Arts in Psychotherapy*, 65. <https://doi.org/10.1016/j.aip.2019.101589>.
- Τσίρης, Γ. (2022). Επεκτείνοντας το αντικείμενο των περιοδικών ανοικτής πρόσβασης: Η πρωτοβουλία «Approaches PLUS». *Approaches: Ένα Διεπιστημονικό Περιοδικό Μουσικοθεραπείας*, 14(2), 188-189. <https://doi.org/10.56883/ajjmt.2022.103>
- Τσίρης, Γ., & Carr, C. (2015). Σημαντικές αλλαγές και εξελίξεις. *Approaches: Ένα Διεπιστημονικό Περιοδικό Μουσικοθεραπείας*, 7(2), 191-193. <https://doi.org/10.56883/ajjmt.2015.358>